

A KÖZTÁRSASÁG VÁLSÁGÁNAK KEZDETE

1. A háborúk következményei

- a provinciák bekapcsolódása Róma gazdasági életébe:
- kereskedelem a provinciákkal
- a gazdasági élet átalakulása: a mezőgazdasági kisüzem tönkrement – helyette: nagyüzem – **latifundiumok** kialakulása – elsősorban piacra termelt
- a gazdálkodás belterjessé vált: olaj, szőlő, zöldség, gyümölcs
- rabszolgák nagymértékű alkalmazása – ez: kisbirtokon nem kifizetődő
- köv.: parasztcsaládok tönkrementek (ők katonáskodtak is)

2. Társadalmi következmény:

- új társadalmi rétegek meggazdagodása:
- a tartományokból származó jövedelmek bérbe adása (adók, vámok, bányák üzemeltetése)
- **lovagrend kial.:** ipari, kereskedelmi vállalkozásokkal foglalkoztak és pénzügyekkel (például adóbérlettel)- Róma törvényei értelmében politikai hivatalt nem vállalhattak
- **senátori rend (optimaták):** a politikai hatalom birtokosai – nagybirtokos arisztokrácia: latifundiumok birtokosai, főhivatalnokok: hadsereg vezetői, Róma és a provinciák irányítói
- **plebs (proletariátus):** földjüket vesztett szabad parasztok, akik Rómába költöztek – alkalmi munkák, ingyenélő tömeg – köv.: a katonaság számának a csökkenése – ingyengabona, cirkuszi játékok
- **rabszolgák:** számuk jelentősen megnövekedett

3. A politikai szervezet válsága

- a városállam intézményei nem képesek ellátni a birodalom igazgatását - pl:annualitás
- hadsereg: szabad parasztokból – nem jó, mert: A) nem szakszerű – B) kisszámú
- a birodalom egyes területeinek jogállása: római jogúak, latin jogúak, provinciabeliek
- pénzügyi igazgatás: megoldatlan, nincs szakszerű, az egész birodalomra kiterjedő igazgatás

4. A szellemi élet

- hellenizálódás
- görög szokások átvétele
- konzervatívok: Cato – hagyományos erkölcsökhöz ragaszkodtak

A RÓMAI KÖZTÁRSASÁG VÁLSÁGA II - Megoldási kísérletek

1. Tiberius Gracchus – 133. néptribunus

- célja: a parasztság régi állapotának visszaállítása
- Licinius-féle földtörvény felújítása – ezzel a latifundiumok visszakerültek volna az állam kezébe
- Majd: szétesztás kisbirtokok formájában
- Volt birtokosoknak: kártérítés
- De: szenatori rend ellenállásába ütközött
- 132. ismét néptribunusnak akarja magát jelöltetni – megölik

2. Gaius Gracchus – 123. néptribunus

- reformok folytatása
  - célja: a szenátus elleni szövetség létrehozása – bázisa:
    - A) lovagok: kedvező bérletek
    - provinciákban: lovagrendi bíróság
    - zsarolási ügyekben az esküdtbíróóság lovagokból áll
  - B) néptömegek: a gabona árát leszállítja – olcsó gabonát oszt
  - nincsteleneknek: Karthagóban földet ígér
  - C) itáliai szövetségesek: polgárjogot ígér – ennek következménye:
    - a plebs szembefordul vele
    - ellenfelei: előnyös itáliai telepítéseket ígérnek a plebsnek
    - 121. öngyilkos lett (istenkáromlás vádja: az átkozott Karthagóban akart földet osztani)
- A Gracchusok politikai szereplésének eredménye:
- 60 ezer proletár földhöz juttatása
  - néppárt létrejött: a Gracchusok politikáját folytató, a szenatori párttal szemben álló politikai erő.

3. Marius hadseregreformja

- hadsereg válsága: Jugurtha elleni háború – vereségek
- Marius: legyőzte Jugurthát, majd: germánokat északon – emiatt: 5 évig konzul
- Hadseregreformja: zsoldos hadsereg létrehozása – besorozta a proletárokat
- 16 év szolgálat – majd: a veteránok földet kaptak – kolóniák
- rendszeres kiképzés, fegyverzet egységesítése, jelvények
- köv.: sikerek - és: új politikai tényező: a zsoldosaira támaszkodó hadvezér

4. Livius Drusus

- 91-ben meggyilkolták: a szövetségeseknek akart polgárjogot adni
- 91-89. halála után: szövetséges háború
- a behódolók polgárjogot kapnak

5. Néppárt kibontakozása: megoldásra váró problémák:

- földkérdés
- állampolgári jogok kérdése
- államszervezet
- lovagok politikai hatalomra való törekvése

A RÓMAI KÖZTÁRSASÁG VÁLSÁGA III – A válság elmélyülése

1. Polgárháború: Sulla uralma

- Az 1. mithridatészi háború: Kr. e. 88. - Kr. e. 84.
- VI. Mithridatész pontuszi király legyilkoltatja a Kisázsiaiában élő itáliaiakat
- Sulla – a szenátori párt Mithridatész ellen küldi – 86-ban
- Kr. e. 88. - Kr. e. 82.
- Polgárháború Itáliában Marius és Sulla hívei között:
- Sulla, az optimaták vezére 88-ban utcai harccal elfoglalja Rómát– vérfürdő a néppártiak körében
- Miután ismét elhagyta Rómát az elmenekült Marius visszatért – átvette az uralmat és Sulla híveit mészároltatta le – 86. Marius meghal – Cinna rémuralma
- 83. Sulla hazatér – korlátlan időre diktátor – proscriptio eszköze: a feketelistán levőket bárki büntetlenül meggyilkolhatta + a vagyonából részesedett + a rabszolgái felszabadultak
- veteránjait Itáliában telepítette le.
- A szenátus tagjainak a számát 600-ra emelte
- Korlátozta a néptribunusok jogkörét: nem javasolhattak törvényt + elvesztették a vétőjogukat
- A népgyűlés törvényhozói jogát korlátozta
- A lovagoktól elvette a bíraskodás jogkörét
- 79.: lemondott – a köztársaság érdekében és a szenátori rend érdekében tevékenykedett
- de: eszközei nem voltak megfelelőek – diktatúra + terror
- átalakította a köztársaság intézményét

2. Rabszolgafelkelések

- hódító hadjáratok köv.: rabszolgák számának növekedése
- nem egyforma a helyzetük: város – falu- bányá- gályák – gladiátorok
- felkelések: mindig olyankor, ha külső ellenség fenyeget vagy polgárháborús időszakban – pl.: Gracchusok idején

3. Spartacus: 73-71. – Capua: gladiátoriskola

- északra vonul, hogy a gallokkal együtt tudjon működni
- de: miután elérte a Pó völgyét, váratlanul visszafordult – azután, hogy legyőzte a római sereget – találgatják az okát
- célja: Szicíliába jutni – de: nem tud átkelni a Messanai – szoroson
- a szenátus **Crassust és Pompeiust** küldi ellene (Sulla alvezérei voltak)
- Spartacus Brundisium felé vonul – célja: átkelni a Balkánra – de: legyőzik
- Köv.: **Crassus és Pompeius befolyása megnőtt**
- Jelentősége: a rabszolgatartás formái kezdenek átalakulni – libertinus réteg